

از سپانلو تا قیصر برای فلسطین

پنج برش از فلسطین در شعر فارسی

آیا فلسطین تنها دغدغه جمع مشخصی از شاعران شعر فارسی است؟ آنچه در تبلیغات رسانه‌ای به باور مخاطب عمومی شعر فارسی رسیده این است که مسئله قدس در شعر ما تنها متعلق به قشر خاصی از شاعران آن هم در سال‌های پس از انقلاب است، شاعرانی که حتماً باید سیمای خاصی داشته باشند و در جمع‌های خاصی شعر بخوانند یا شعرشان از دریچه صداوسیما می‌گوش مخاطب برسد. اما اگر چند قدم به عقب برویم و در نمای باز به ادبیات معاصر فارسی نگاه کنیم، خواهیم دید که مسئله فلسطین مسئله عموم وجدان‌های بیدار است. همه هنرمندانی که رگ هوشیار درک و درنگشان صف‌آرایی حق و باطل را در جهان می‌بیند مسئله فلسطین را در شعر خود بازتاب داده‌اند. در این جستار، بر چند شعر برجسته از شاعران جریان‌های مختلف ادبیات معاصر درباره فلسطین گذری خواهیم داشت با این پرسش که شاعران جریان‌های مختلف در شعر خود مسئله فلسطین را از کدام زاویه و با تکیه بر چه عناصری تصویر کرده‌اند.

بین مسلمانان و صهیونیست‌ها آگاه است. در مجموع می‌توان گفت شعر سپانلو از عناصر مختلف اندیشگی و نمادین برخوردار است و به‌عنوان نخستین تجربه توانسته است نمادهای مناسب و قابل توجهی از مسئله فلسطین را وارد شعر کند.

چریک‌های عرب

چریک‌های عرب شعله بلند به شب می‌برند
چریک‌های عرب از شط سیاه، به مهتاب و ماه می‌نگرند
وزیر بدر تمام، در ماه عام
وقتی سحرکناره گرفته است
ورستخیز صلا می‌دهد ز پهنه بحرالامیت
به کهربای مسین گلوله می‌اندیشند
چریک‌های عرب ثروت خموشی مردانه را
یگانه ثروت‌شان را - که یادگار صدور مجاهد است -
به خون و آتش وزندان، به سنگ و خار و باران می‌دهند

لیلا حسین نیا

شاعر و پژوهشگر ادبیات

سپانلو فلسطین را به شعر ایران آورد

شاید اگر از مخاطب عمومی شعر پرسیده شود که نخستین بار مسئله فلسطین و قدس با کدام شاعر به جهان ادبیات فارسی وارد شده است، نام‌هایی چون موسوی گرمارودی، حمید سبزواری یا سید حسن حسینی را برشمردند. اما حقیقت این است که موضوع فلسطین نخستین بار با محمد علی سپانلو در شعر ایران حضور یافت. سپانلو را اغلب به‌عنوان شاعری از جریان روشنفکری می‌شناسیم، اما او با شعر «چریک‌های عرب» که برای نخستین بار در سال ۱۳۴۷ و در کتاب هجوم منتشر شد توانست نگاه مخاطب شعر فارسی را به سمت مسئله فلسطین معطوف کند. عنوان شعر نشانگر نگاه کلی شاعر به مسئله فلسطین است. او جریان فلسطین را در رفتار چریک‌هایی می‌بیند و به قالب شعر درمی‌آورد که در سال‌های سرایش این شعر، جهت جلب نگاه جامعه جهانی به سمت فلسطین، عملیات‌های خاصی انجام می‌دادند. اشاراتی در متن شعر از قبیل «دیوار» و «ندبه» نشان می‌دهد که شاعر از جزئیات اختلاف